

SIGITAS NARBUTAS, RIMA CICĖNIENĖ, NIJOLĖ KOLESINSKIENĖ
Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka

Duomenų bazės „Lituanistika“ raida, reikšmė ir perspektyvos¹

Duomenų bazės „Lituanistika“ raida. Įžanginės pastabos. Nuo 2006 m. Lietuvos mokslo taryba (toliau LMT) su kai kuriomis akademinėmis institucijomis kuria ir plėtoja duomenų bazę „Lituanistika“ (toliau LDB). Joje kaupiami, saugomi ir skleidžiami pasaulyje atliktų humanitarinių ir socialinių mokslų (toliau HSM) tyrimų rezultatai apie Lietuvos valstybę, visuomenę, tautos ir kalbos praeitį bei dabartį. Tai daryti įpareigoja LR mokslo ir studijų įstatymo (suvestinė redakcija nuo 2025-09-01 iki 2027-12-31) 3 straipsnio 3 dalis, skelbianti: „Valstybė teikia lituanistikos tyrimams ir studijoms, sprendžiantiems esminius tautos tapatybės išsaugojimo, stiprinimo Lietuvoje ir užsienyje ir jos raidos uždavinius, prioritetą. Mokslo ir studijų institucijos, kiek jos dalyvauja įgyvendinant šį prioritetą, laikomos vykdančiomis ypatingos nacionalinės svarbos veiklą.“ Ja pagrįstas LMT pirmininko 2024-11-18 įsakymas Nr. V-523 „Dėl lituanistikos prioriteto įgyvendinimo 2025–2030 metais programos patvirtinimo“ ir „Lituanistikos prioriteto įgyvendinimo 2025–2030 metais programos“ I skyriaus 2 dalies turinys, aprėpęs visus svarbiausius lituanistikos prioriteto įgyvendinimo dėmenis: sąlygų konkurencingiems įvairių tematikų lituanistiniams moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai sudarymą, lituanistinių mokslinių tyrimų rezultatų poveikio visuomenei didinimą, jų sklaidą nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis ir kt. LDB kūrimas ir plėtra pagrįsta bent dviem šiai programai įgyvendinti numatytais uždaviniais – II skyriaus 5.1.2 („kurti ir plėtoti lituanistinių tematikų skaitmeninius duomenynus“) ir 5.2.1 („skelbti lituanistinių mokslinių tyrimų rezultatus Lietuvoje ir užsienyje“) skirsniais.

LDB misiją apibrėžia siekis kaupti, saugoti ir skleisti atvirosios prieigos LDB informacinėje sistemoje Lietuvoje ir užsienyje publikuotą, kokybės požiūriu įvertintą mokslo bei mokslo sklaidos produkciją, aprėpiančią „visą Lietuvai ir jos tapatybei svarbių reiškinių spektrą, įskaitant (bet neapsiribojant) istoriją, kalbą, literatūrą, kultūrą, meną, filosofiją, visuomenės gyvenimą“ (minėtos programos I skyriaus 3.1 dalis). Globalus HSM geriausių lituanistikos publikacijų, išleistų Lietuvoje ir užsienyje įvairiomis kalbomis, sukaupimas ir sklaida akademinėje bendruomenėje ir lituanistikos tyrimais besidominčioje visuomenėje, jų ilgalaikis išsaugojimas LDB informacinėje sistemoje (toliau LISDAS), naudojant pažangias šiuolaikines informacijos kaupimo, prieigos, apdorojimo, saugojimo technologijas, yra svarbus strateginis uždavinys. Jį LDB kūrėjai sprendžia, pasirėmę šiuolaikinėmis technologijomis ir pasitelkę gausią Lietuvos bei užsienio akademinę bendruomenę. LDB skatina atvirąją prieigą prie lituanistinių mokslinių tyrimų, užtikrina HSM sričių mokslininkų matomumą, jų mokslinės produkcijos pristatymą tarptautiniu mastu. Atvirosios prieigos visateksčių dokumentų gausa, turinį atskleidžianti informacija lietuvių ir anglų kalbomis, integracija į globalias paieškos sistemas *Google Search* ir *Google*

¹ Pranešimas perskaitytas Lietuvos mokslo tarybos 2025-11-13 surengtoje viešojoje diskusijoje dėl duomenų bazės „Lituanistika“ modernizavimo ir tolesnio veikimo ir spausdinamas diskusijos dalyviams paprašius.

Scholar užtikrina mokslinės lituanistikos kaip globalios žinijos dalies sklaidą pasauliniu lygiu ir suteikia galimybę lituanistikos tyrinėtojams pristatyti savo mokslinę produkciją mokslininkams ir plačiajai visuomenei.

Duomenų bazės „Lituanistika“ tikslai ir pamečiui pateikti svarbiausieji pasiekimai leidžia jos **raidą** apibūdinti štai taip:

2006–2008 m. projektas vykdytas ir finansuotas pagal ESF programos priemonę – Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje. Tikslas – sukurti ekspertuojamą informacinę lituanistikos duomenų bazę. Partneriai: Kauno technologijos universitetas (toliau KTU) ir Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka (toliau LMAVB). Vadovė prof. Danguolė Mikulėnienė. Tuo metu:

- pradėjo veikti LDB informacinė sistema (informacinės sistemos Aleph pagrindu).

2009–2010 m. projektas vykdytas ir finansuotas pagal Europos struktūrinių fondų (toliau ESF) programos priemonę – Mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimas (mokslo duomenų bazės, e-dokumentai). Jo tikslas – tobulinti HSM tyrėjų kvalifikaciją ir kompetenciją, palaikyti ir plėsti duomenų bazę „Lituanistika“, organizuoti mokymus tyrėjams bei studentams Partneris LMAVB. Vadovė prof. D. Mikulėnienė. Per šį laikotarpį:

- sudarytos pirmosios licencinės atvirosios prieigos sutartys dėl 57 Lietuvos mokslo žurnalų straipsnių el. kopijų skelbimo duomenų bazėje „Lituanistika“. Metų pabaigoje 4 200 publikacijų buvo paskelbtos su tekstais. Po to, nuolat augant atvirosios prieigos dokumentų skaičiui, pastebimai didėjo LDB panaudos rodikliai.

2011–2014 m. projektas vykdytas ir finansuotas pagal ESF programos priemonę – Mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimas (mokslo duomenų bazės, el. dokumentai). Jo tikslas – duomenų bazės „Lituanistika“ plėtra. Partneris Lietuvos akademinė bibliotekų asociacija (toliau LABA). Vadovė Lina Bloveščiūnienė (12 etatų, 36 darbuotojai). Tuo metu:

- įdiegta ekspertavimo posistemė valdyti tvarkomojo vertinimo procesą (labai maža apimtimi naudojama iki dabar);
- įdiegta LDB elektroninių dokumentų talpykla;
- sukurtas LDB citavimo duomenų modulis (nebeplaikomas);
- parengti ir patvirtinti LISDAS nuostatai.

2016–2021 m. projektas vykdytas ir finansuotas pagal ESF programos priemonę – Mokslininkų ir kitų tyrėjų gebėjimų stiprinimas. Projekto tikslas – duomenų bazės „Lituanistika“ plėtra ir informacinių priemonių lituanistikos publikacijoms patekti į nacionalinę ir tarptautinę akademines erdves sukūrimas. Partneriai KTU ir LMAVB. Vadovė Lina Bloveščiūnienė. Per tą laiką:

- sudarytas LDB sklaidos publikacijų rinkinys (dabar nuolat papildomas);
- sukurtas naujas LDB portalas su integruotu duomenų paieškos indeksu;
- 2021 m. LDB duomenys integruoti su Lietuvos akademinė elektronine bibliotekų informacine sistema, atvirosios prieigos infrastruktūros „OpenAIRE“ talpykla bei tarptautinėmis paieškos sistemomis *Google Scholar* bei *Google Search*. LDB įtraukta į tarptautinius atvirosios prieigos registrus OPEN DOAR ir ROAR.

2022–2025 m. projektui vykdyti skirtos LMT lėšos. Tikslas – užtikrinti duomenų bazės rengimo tęstinumą ir nepertraukiamumą, operatyvų naujausios lituanistinės medžiagos sukauptumą, išsaugojimą ir sklaidą. Pagal kasmetines lėšų naudojimo sutartis LDB rengimo veiklas vykdo LMT ir LMAVB. Per tą laiką:

- atsisakyta papildomo recenzuotų leidinių ekspertinio vertinimo. Tokiam vertinimui pateikiamos publikacijos tik tais atvejais, kai abejojama dėl lituanistikos objekto, galimo mokslo faktų ideologinio traktavimo arba nesant duomenų apie leidinio recenzavimą.

Duomenų bazės „Lituanistika“ reikšmė. Kokio nors reiškimo, įvykio ar kūrinio reikšmę apibūdina trys parametrai: jo **savitumas**, **ekspertų vertinimas** ir **pasiekti rezultatai**. Apibūdinime šiais trimis dėmenimis kalbama duomenyną.

LDB savitumas. LDB priklauso tam tikrai duomenų bazių grupei, o būtent – bibliografiniams duomenynams. Atsižvelgiant į jų turinį ir tikslinius vartotojus, skiriami keli jų tipai. Tai: 1) bibliotekų katalogai – jie atspindi bibliotekų fondus; 2) publikacijų bazės – jos atspindi institucijos (ar kelių institucijų) autorių publikacijas; 3) studijų baigiamųjų darbų ir disertacijų duomenų bazės (ETD) – jos atspindi mokslo darbus, parengtus mokslo laipsniui gauti; 4) nacionalinės, regioninės, kolektyvų ar personalinės bibliografijos – jos registruoja visas publikacijas apie regioną, kolektyvą ar asmenį.

LDB turi sąlyčio taškų su visomis šiomis bazėmis, tačiau pagrindiniai jos požymiai neišvengiamai suteikia jai išskirtinę vietą, nes:

- žvelgiant iš visuminės žinijos taško, LDB yra apibrėžtos tematikos duomenų bazė. Kiti paminėti duomenynai yra universalūs, be to, jie neturi nė vieno požymio, padedančio vartotojams išskirti literatūrą, sudarančią lituanistikos objektą;
- LDB aprėpia tik mokslo ir mokslo sklaidos literatūrą. Kitos bazės šiuo aspektu yra universalios, be to, jos irgi neturi požymių, atskiriančių mokslo tyrimus nuo populiariosios, informacinės, grožinės ar dar kitos literatūros;
- LDB išsiskiria struktūros vienodumu, pavyzdžiui, čia visada pateikiamos santraukos ir reikšminiai žodžiai lietuvių ir (ar) anglų kalbomis, o tai užtikrina paieškos rezultatyvumą;
- LDB tikslingai pažymi ir atspindi kūrinių ir juos komentuojančių ar kitaip naudojančių darbų sąsajas. Jos sujungia kūrinius ir jų recenzijas bei juos cituojančius kitus kūrinius. Kitos bazės gali aprašyti kūrinius ir jų recenzijas, tačiau specialiai tokių duomenų nerenka. Cituojančių kūrinių šiuo metu nepateikia nei viena bazė Lietuvoje, nors užsienio duomenų bazėse ir paieškos portaluose tai įprastas dalykas;
- LDB yra vienintelė bazė Lietuvoje, pateikianti tokį didelį atvirosios prieigos dokumentų kiekį. Šiuo metu įrašai su atvirosios prieigos visateksčiais dokumentais sudaro 68,2 proc. visos LDB.

LDB vertinimas. Tobulinant duomenų bazę, 2013 m. buvo gauta užsienio ekspertų, dirbančių ir turinčių patirties panašiose srityse, įvertinimai ir vystymo rekomendacijos. Susipažinę su LDB informacine sistema, jos plėtojimo, tobulinimo ir pritaikymo įvairioms studentų, mokslininkų ir mokslo politikų reikmėms, ekspertai pateikė išvadą, kaip ją tobulinti ir integruoti į būsimą bendrą Europos Sąjungos HSM bibliografinių ir bibliometrinių atvirosios prieigos duomenų bazių tinklą. Ekspertai įvertino „Lituanistiką“ kaip labai gerai parengtą infrastruktūrą, toliau plėtotiną unikalią teminę atvirosios prieigos įvairialypės paskirties duomenų bazę. Šios ekspertizės prieinamos internete:

- Kancewicz-Hoffman, N. 2013. Report of an expert on the database „Lituanistika“. https://www.lituanistika.lt/cms/files/data/2015/08/nina_kancewicz-hoffman_lituanistikadb_review.pdf;
- Leeuwen, T. 2013. Review of the Database of Lithuanian Studies. https://www.lituanistika.lt/cms/files/data/2015/08/thed_van_leeuwen_lituanistikadb_review.pdf;
- Sivertsen, G. 2013. Report on the database „Lituanistika“. https://www.lituanistika.lt/cms/files/data/2015/08/gunnar_sivertsen_lituanistikadb_review.pdf;
- Stojanovski, J. 2013. Report on the database „Lituanistika“. https://www.lituanistika.lt/cms/files/data/2015/08/jadranka_stojanovski_lituanistikadb_review.pdf.

LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2019-02-07 rašto Nr. SR-475 „Dėl duomenų bazės „Lituanistika“ ekspertinio vertinimo“ pagrindu LMT Humanitarinių ir socialinių mokslų

komitetas sudarė komisiją, kuriai buvo pavesta atlikti LDB veiklos, jos efektyvumo ir tikslingumo ekspertinį įvertinimą. Ekspertai įvertino, kad LDB veiklą būtina tęsti, tačiau ji turi keistis, veiklą orientuodama į lituanistikos tarptautiškumo didinimą, plėsdama publikacijų chronologiją, ypač skaitmeninant išteklius, pasirodžiusius iki 2000 m., ir kaupdama kuo daugiau visateksčių dokumentų. Siekiant efektyvumo, LDB duomenis ir paiešką būtina integruoti su kitais duomenynais ir pasaulinėmis paieškos naršyklėmis. Siekiant tikslingai ir globaliai atstovauti lituanistiniais mokslo tyrimams, būtina atsisakyti perteklinio recenzuotų publikacijų ekspertinio vertinimo, LDB dizainas turi orientuotis į vartotoją mokslininką, taigi turi būti užtikrinta lengva paieška lietuvių ir anglų kalbomis, o ne LDB reprezentacija.

Įgyvendinant ekspertų rekomendacijas, pasiekta tokių rezultatų:

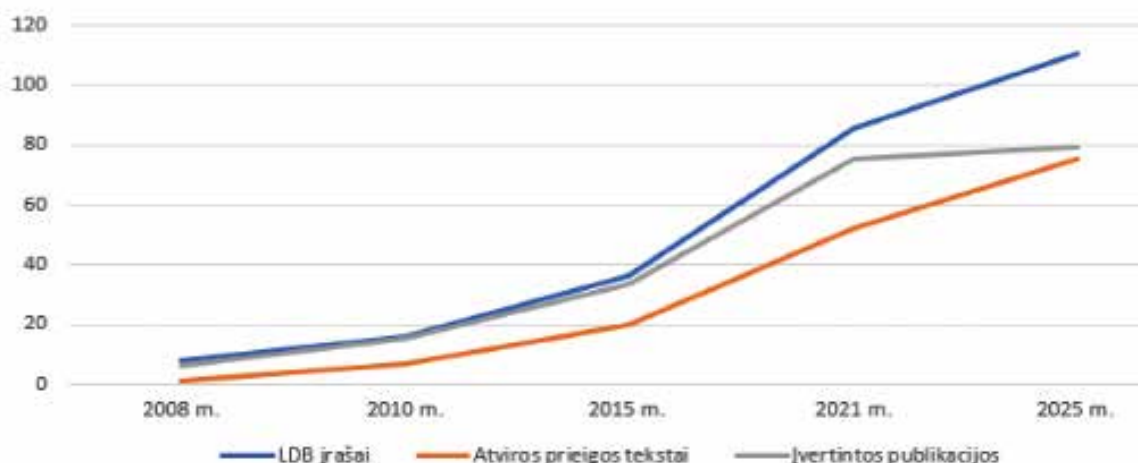
- 2020 m. sukurtas naujas „Lituanistikos“ portalas su integruotu duomenų paieškos indeksu. Portale pateikti minimalūs duomenys apie LDB kūrimo istoriją, finansavimo šaltinius ir rodiklius;
- 2021 m. „Lituanistikos“ duomenys integruoti su Lietuvos akademinė elektronine bibliotekų informacine sistema, atvirosios prieigos infrastruktūros „OpenAIRE“ talpykla bei tarptautinėmis paieškos sistemomis *Google Scholar* bei *Google Search*. LDB įtraukta į tarptautinius atvirosios prieigos registrus OPEN DOAR bei ROAR;
- 2022 m. atsisakyta papildomo recenzuotų leidinių ekspertinio vertimo. Ekspertų vertinimui pateikiamos publikacijos tik tais atvejais, kai abejojama dėl lituanistikos objekto, galimo mokslo faktų ideologinio traktavimo arba nesant duomenų apie leidinio recenzavimą.

2006–2021 m. LDB rengimo veiklas vykdė LMA Vrublevskių biblioteka kaip LMT projektų partneris. 2022–2025 m. LDB rengimo ir informacinės sistemos (toliau IS) priežiūros darbai finansuoti LMT. Pagal lėšų naudojimo sutartis veiklas vykdo ta pati LMA Vrublevskių biblioteka. Tos veiklos apima dvi pagrindines LDB funkcionalumą užtikrinančias sritis:

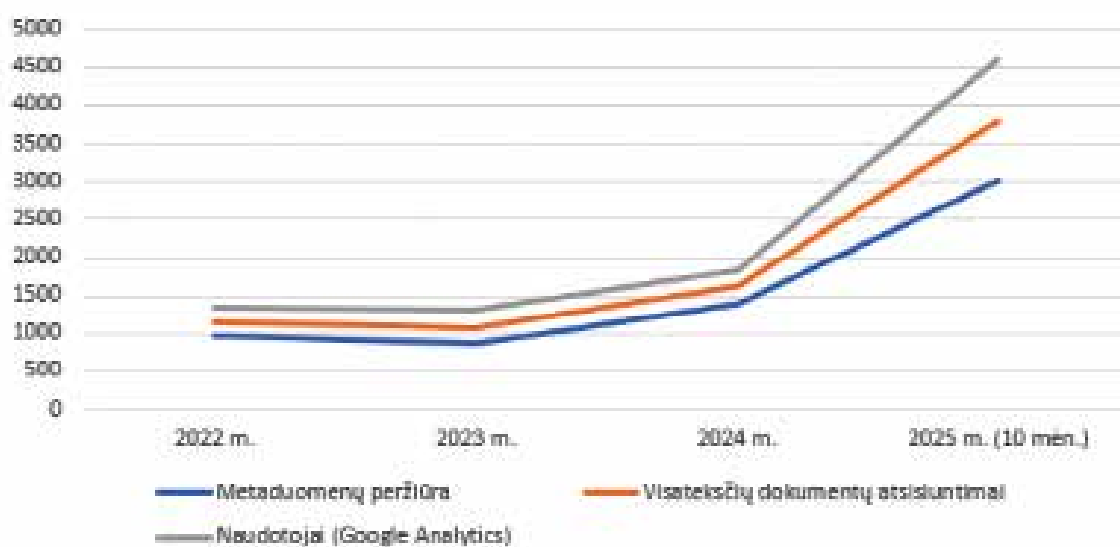
- LDB rengimą – nuolatinį nepertraukiamą duomenų bazės papildymą naujomis Lietuvos ir užsienio publikacijomis, jei galima – su atvirosios prieigos tekstais;
- LDB informacinės sistemos LISDAS funkcionalumo ir saugumo užtikrinimą, naujinimų diegimą, papildomo funkcionalumo kūrimą.

LDB pasiekti rezultatai. Juos objektyviai atspindi lentelėse ir grafikuose pateikti statistiniai duomenys. Žemiau esančiame grafike ir lentelėje pateikti duomenys apie LDB sudėties augimą (tūkst. vnt.). Čia nurodyti įrašų ir atvirosios prieigos tekstų didėjimą iliustruojantys skaičiai. Įvertintų publikacijų kiekis, dviem pastaraisiais metais vykdant tik tvarkomąjį vertinimą, didėjo nedaug.

	2008 m.	2010 m.	2015 m.	2021 m.	2025 m.
LDB įrašai	7,7	16	36	85,6	110,2
Atvirosios prieigos tekstai	1	7	20	52	75,2
Įvertintos publikacijos	6,5	15,2	33,7	75,4	79,1

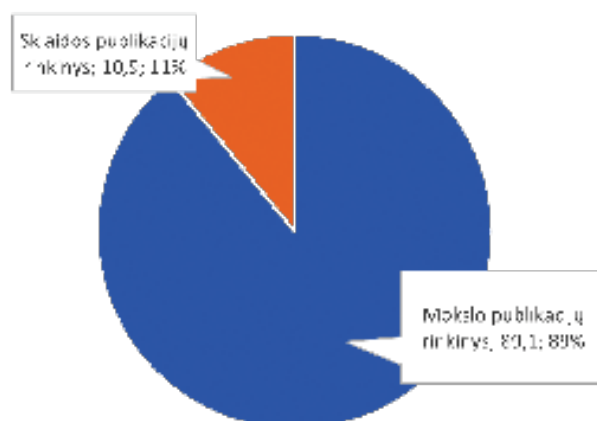

Toliau pateiktas grafikas ir lentelė rodo LDB panaudos rodiklių augimą (tūkst. vnt.). Matoma neabejotina visų rodiklių augimo tendencija: lyginant su 2024 m., peržiūrų skaičius per nepilnus 2025-uosius išaugo daugiau kaip 2 kartus, vartotojų – 4 kartus.

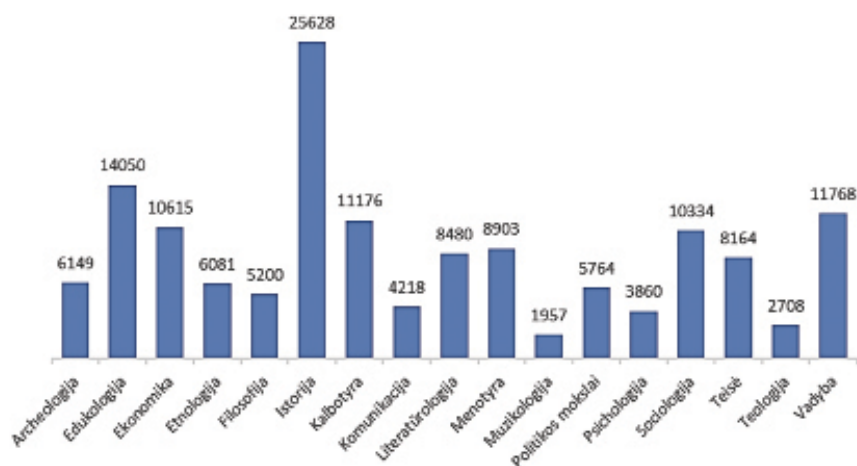

	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m. (10 mėn.)
Metaduomenų peržiūra	961,7	863,0	1382,0	3010,2
Visateksčių dokumentų atsisiuntimai	194,0	198,5	238,4	783,7
Naudotojai (Google Analytics)	170,5	247,9	205,2	814,8

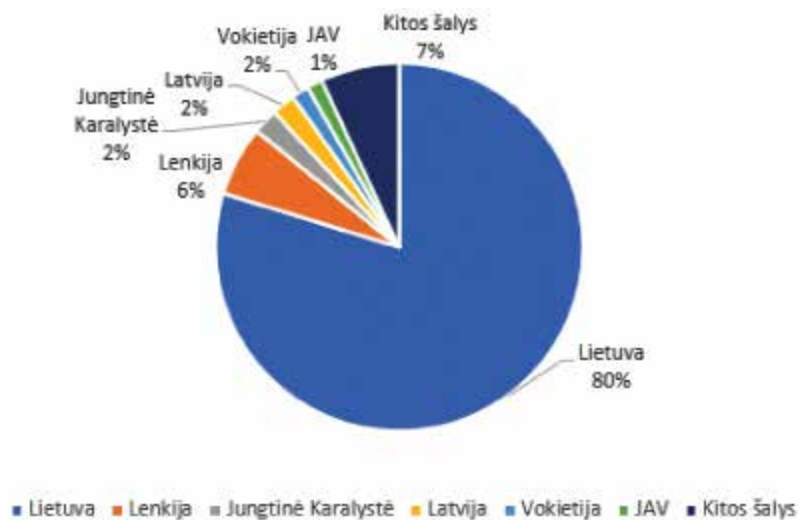
Įrašų pagal profilį skaičių rinkiniuose apibūdina ši diagrama:

Publikacijų sudėtį pagal tematiką apibūdina tokia diagrama:

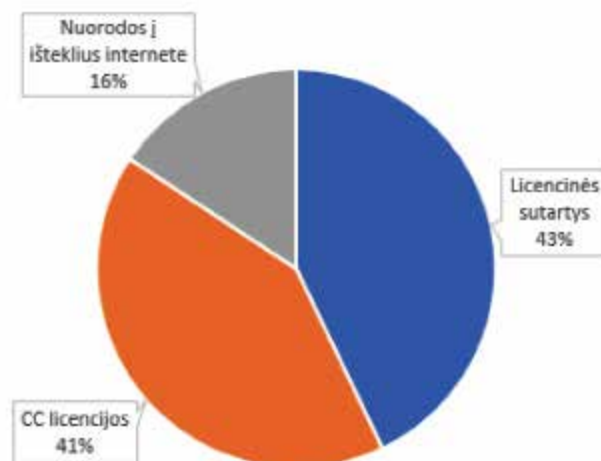

Publikacijų sudėtį pagal skelbimo šalį apibūdina ši diagrama:

Vykdam LDB rengimo veiklą ekspertų nurodyta plėtros kryptimi: plėsti publikacijų chronologiją ir kaupti kuo daugiau visateksčių dokumentų, išryškėjo kai kurios objektyvios sąlygos šios veiklos sėkmei užtikrinti. LMAVB padarė atitinkamus sprendimus, galinčius suteikti praktinės naudos ateityje. Dėl šios priežasties tuos sprendimus trumpai pristatysime toliau.

Iš žemiau esančios diagramos matyti, kad tik kiek mažiau nei pusė visų LDB atvirosios prieigos visateksčių dokumentų yra pateikiama pagal autorių ir leidėjų licencijas.

Didesnės dalies 1991–2000 m. paskelbtų publikacijų internete nėra, todėl, siekiant užtikrinti atvirąją prieigą pagal autorių ir leidėjų licencijas, yra būtinas dokumentų skaitmeninimas pasitelkiant greitaeigius knygų skenerius. Reikalinga teksto atpažinimo programinė įranga ir ją valdantys specialistai. Dabar LMAVB tuo tikslu naudojamas kitoms projektinėms veikloms vykdyti prieš dešimt metų nupirktas skeneris ir „AbbyFineReader“ programa. 2025 metais su šia įranga nuskenuota 40 tūkst. puslapių atvirajai prieigai teikiamų knygų ir straipsnių. Jeigu publikacijos internete nėra, spaudinį privalu gauti kokiais nors kitais būdais (pavyzdžiui, iš kurios nors bibliotekos fondo arba per tarpbibliotekinį abonementą). Mat tik įvertinus publikaciją *de visu*, galima spręsti apie jos turinio tikimą LDB, įmanu tinkamai įrašyti metaduomenis ir naudotą literatūrą, parengti santraukas, taip pat atskleisti turinį dalyko paieškai. LMAVB, Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo ir Vilniaus universiteto bibliotekų gaunamas privalomas Lietuvos spaudos egzempliorius šiuo atveju yra naudinga aplinkybė ir didelė paspartis.

LDB rengimo veiklos rezultatai priklauso nuo reguliaraus pakankamo finansavimo ir kvalifikuotų darbuotojų. Projektinio finansavimo sąlygomis laikinai pasamdyti specialistai neįgauna reikiamos motyvacijos galutiniams rezultatams ir profesinei karjerai. Nuolatinis finansavimas leistų būsimoje „Lituanistikos“ palaikymo, kūrimo ir plėtros institucijoje įkurti atskirą padalinį su nuolatiniais etatais. Galimybė LDB veikloms priimti nuolatinius kvalifikuotus specialistus neabejotinai padidintų jos veiklų efektyvumą.

Metaduomenų įrašymui, visateksčių dokumentų archyvavimui ir duomenų paieškai reikalinga pažangi ir saugi programinė įranga. Šiuo metu padėtis tokia: metaduomenų įrašymui iki 2025 m. vidurio LMAVB ir kitų akademinė bibliotekų naudota ALEPH sistema išjungta nuo 2025 m. rugpjūčio 20 d.; visateksčių dokumentų archyvavimui naudojama „Fedora“ versija yra pasenusi ir nebesaugi, o naujos versijos įdiegimui reikalingos lėšos. Tinkamai veikia tik 2020 metais įdiegtas paieškos portalas www.lituanistika.lt.

Dėl programinės įrangos LMAVB mato du sprendimus. Kuris nors vienas iš jų gali būti priimtas, laikantis nuostatos, kad LDB turi išlikti visatekste (ne mažiau 65 proc. visatekščių dokumentų), tos pačios struktūros ir funkcionalumo duomenų bazė. Vartotojams ji turi būti pasiekama įprastu adresu: www.lituanistika.lt.

1 sprendimas. ALMA Digital. LDB metaduomenys būtų rengiami Ex Libris ALMA sistemoje, o visatekščiams dokumentams įkelti ir saugoti būtų naudojamas ALMA Digital sprendimas, kuris yra ALMA sistemos dalis. Joje LDB metaduomenys būtų automatiškai perduodami į „Primo VE“ ir pateikiami OAI-PMH protokolu. Todėl LDB viešinimas nenukentėtų, t. y. ir toliau būtų vykdomas virtualiosiose bibliotekose (<https://www.lvb.lt>, <https://vb.lituanistika.lt>), veikiančiose „Primo VE“ pagrindu, taip pat LDB portale www.lituanistika.lt ir kitose erdvėse, surenkančiose LDB metaduomenis OAI-PMH protokolu (Google, Bing ir pan.).

2 sprendimas. Nauja LDB informacinė sistema. LISDAS sistemos naudojimo patirtis atskleidė dabartinės sistemos trūkumus (fragmentacija, pasenusios programų versijos, netaikomi šiuolaikiniai saugumo reikalavimai) ir suformavo poreikį turėti vieningą (nemodulinę) sistemą. Sukūrus naują sistemą, apimančią visus LDB rengimo procesus: metaduomenų įrašymą, visatekščių dokumentų archyvavimą ir pateikimą, publikacijų vertinimą ir visų LDB duomenų viešinimą, būtų:

- užtikrintas LDB vientisumas, funkcionalumas ir viešinimas pasaulinėje internetinėje erdvėje žinomu adresu – www.lituanistika.lt;
- išvengta duomenų importo/eksporto operacijų tarp atskirų posistemių ar modulių.

Duomenų bazės „Lituanistika“ perspektyvos. ESF ir ŠMSM remiant, 2007–2021 metais buvo sukurta pažangi mokslo tyrimų infrastruktūra, teikianti žinias apie naujausius lituanistikos tyrimus Lietuvoje ir užsienyje. Kuriant bazę, įvairiais laikotarpiais ekspertines paslaugas teikė apie 400 mokslininkų, o surengti mokymai, paskaitos ir pranešimai konferencijose ją išpopuliarino. Tai vienintelė visiems atvira visatekstė duomenų bazė Lietuvoje. Mokslininkams buvo, yra ir bus svarbu operatyviai surasti naujausią informaciją apie atliktus lituanistinius tyrimus. LDB žinomumas, populiarumas, modernumas, jos panauda ir jau įdėtos finansinės sąnaudos (jos plėtros ir sklaidos išlaidos siekia 7 mln. Eur) būtų svarbiausieji argumentai, pagrindžiantys LDB pagrindinių veiklų tęstinumo poreikį.

Atsakingoms institucijoms pasirinkus ar vieną, ar kitą LDB plėtros kelią, LDB perspektyvas galima apibūdinti tokiais dėmenimis:

- užsienio DB teikiamos paslaugos galėtų būti tiriamos, aptariamoms ir, jei pasirodytų aktualu, diegiamoms. Iš tokių minėtina vartotojų registracija, susirašinėjimo galimybė, taip pat galimybė autoriams patiems įkelti naujus publikacijų tekstus ir pan.;
- LDB atvirosios prieigos tekstai galėtų tapti šaltiniu terminologijos, istoriografijos, leidybos, mokslo tendencijų ir kt. tyrimams, lingvistinės analizės tekstynams kurti ir pan.;
- LDB teminei paieškai ypač būtų naudingas hierarchinis terminų tezaurus (kontroliuojamas žodynas);
- paieškos visame tekste galimybė turėtų būti artimiausio laikotarpio tikslas. Tai vienintelis pasiteisinęs įrankis informacijai apie asmenis, vietas, dailės objektus ir t. t. surasti.

Ilgainiui vykdomi mokslininkų poreikių ir visuomenės lūkesčių tyrimai padėtų išsiaiškinti poreikių bei lūkesčių turinį, apimtis bei sudėtį. Tai, be abejonės, leistų LDB kūrėjams patikslinti ar papildyti, o gal ir nustatyti visai kitas LDB plėtros kryptis. Kad ir kas atsitiktų, kad ir koks sprendimas būtų priimtas, „Lituanistikos“ duomenų bazės kūrimo pradinė idėja „rinkti, saugoti ir skleisti“ turi išlikti pagrindiniu plėtros LDB tikslu ir ateityje.

SIGITAS NARBUTAS, RIMA CICĖNIENĖ, NIJOLĖ KOLESINSKIENĖ
The Wroblewski Library of the Lithuanian Academy of Sciences

The Development, Significance, and Prospects of the Lituania Database

Summary

The Lituania database is an original, widely used, and highly regarded repository of research in the humanities and social sciences related to Lithuania. It is a subject-specific database that includes only scholarly publications and works dedicated to the dissemination of scholarly knowledge. Lituania stands out from other databases through the consistency of its structure and the deliberate linking of works with the studies that reference, comment on, or otherwise engage with them. It is the only database in Lithuania that offers such a large volume of open-access documents. Currently, records with open-access full-text documents account for 68.2 % of the database's total content. This presentation highlights various features of the database that demonstrate the unquestionable significance of Lituania. Drawing on these characteristics, as well as positive evaluations from both Lithuanian and international experts, it is recommended that Lituania continue to receive state support for its ongoing maintenance and development. Since 2006, when the database was first established, the Wroblewski Library of the Lithuanian Academy of Sciences has been responsible for its upkeep and expansion. The expertise accumulated in the library over this period makes it possible to outline several directions for the future growth of Lituania, which are also discussed in this presentation.

Iteikta 2025 m. lapkritį